

І.С. БАЛАНЧУК, с.н.с.

ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ (на прикладі Фінляндії)

Резюме. Інновації є постійним супутником повсякденного життя кожного громадянина усіх розвинутих країн світу. Інноваційність держави — це показник високого рівня розвитку її громадян, характерна риса процвітання суспільства. Усі галузі виробництва рухаються в бік принципово нових технологічних рішень, і економіка не є винятком. Інновації в економіці відіграють дуже важливу роль на шляху утвердження країни як конкурентоздатної та фінансово незалежної. Існує пряий зв'язок між впровадженням інновацій в економіку та рівнем конкурентоспроможності держави. У статті досліджено взаємозв'язки інновацій в економіці та конкурентоспроможності держави через використання теорії конкурентних переваг країн американського економіста Майкла Портера. Наведено приклад Фінляндії як країни, яка перетворилася на потужну державу із конкурентною економікою саме шляхом впровадження інноваційних рішень у структуру виробництва.

Ключові слова: інновація, економіка, конкурентоспроможність, Фінляндія, технологія, інвестиції, фонд, індекс інноваційності.

ВСТУП

На нинішньому етапі розвитку людства таке поняття, як “інновації” є невід’ємною частиною розвитку суспільства. Зараз важко уявити створення, зростання та процвітання будь-якого проекту без упровадження відповідних новітніх інструментів. Більшість учених сходиться на думці, що інновації стали основною рушійною силою для економічного та, як результат, соціального зростання держав. Упровадження інновацій у різні процеси державотворення та управління підняли сучасне суспільство на якісно новий рівень цивілізаційного розвитку.

Поняття “інновація” сьогодні вживається майже всюди: на державному рівні; у бізнес-колах; у побуті. “Інновації” є обов’язковим супутником технічних процесів у всіх без винятку галузях виробництва, починаючи від розробки звичайних олівців і закінчуючи медициною чи ІТ.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інновації в економіці відіграють важливу роль у процесі становлення держави як фінансово незалежної та конкурентоспроможної на міжнародній арені. Результати впливу інновацій на економіку можуть бути найрізноманітнішими, вони охоплюють усі сфери діяльності. Майже неможливо охарактеризувати їх всі, хоча вони й об’єднуються в певні окремі групи.

Інновації в економіці сприяють позитивним результатам у великому спектрі напрямів, зокрема:

- економічному зростанню країни в довгостроковій перспективі (створення нових галузей економіки, єдиного ринкового простору, зміц-

ненню обороноздатності країни та її економічної й продовольчої безпеки, боротьба з особливо небезпечними вірусними захворюваннями);

- розвитку і вдосконаленню законодавчої бази в сфері захисту інтелектуальних прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації;
- зниженню витрат виробництва за рахунок використання більш економічних технологій, що дозволяють скорочувати обсяги споживання води, енергії тощо;
- задоволенню потреб людини (підвищення якості продукції, що виробляється, зростання кількості кваліфікованих кадрів, підвищення рівня життя населення, розвитку людини як особистості).

Метою дослідження є аналіз важливості інновацій — технологічних, організаційних, маркетингових — у формуванні конкурентоспроможності економік. Під час дослідження проведено аналіз і діагностику інноваційного лідера — Фінляндії. Шукаючи зв'язок між інноваціями та конкурентоспроможністю на прикладі фінської економіки, було б не достатнім визначати інновації лише як введення новизни. Інновації тут розглядаються в широкому системному підході, який враховує багатоступеневість і складність інноваційного процесу. Все це часто вимагає повернення на попередні етапи, що дає зворотний зв'язок між різними сходинками процесу створення та впровадження інновацій.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Поняття інновацій можна визначати по-різному, існує безліч тлумачень і пояснень від ба-

гатьох дослідників. Суть їх висновків полягає у наступному: під поняттям “інновація” розуміють новизну, впроваджену в сталий процес розвитку певного об’єкта, яка забезпечує якісне покращення цього процесу та отримання кращих результатів. Наприклад, Б. Санто пояснює інновації таким суспільним, технічним, економічним процесом, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів і технологій [1]. Н.М. Авсянніков вважає інновацію синонімом нововведення і пояснює явище як результат практичного або науково-технічного освоєння цього нововведення [2]. За О.Є. Румянцевою інновація — це отримання великих економічних результатів за рахунок упровадження нововведень. Суть прогресивної стратегії розвитку держави на протигагу бюрократичному типу розвитку [3].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

В оцінці взаємозв’язку між інноваціями та конкурентоспроможністю, що і є метою цього дослідження, поняття “інноваційність” визначається як комплекс пов’язаних елементів і подій, які впливають на появу нового рішення щодо продукту, процесу, маркетингу або організації бізнесу. Отже, інноваційна система означає взаємодію приватних і державних підприємств, університетів та державних установ для розвитку науки та техніки.

Вплив інноваційних систем на конкурентоспроможність держав проаналізований у цьому дослідженні з використанням теорії конкурентних переваг країн американського економіста Майкла Портера, яку багато хто вважає новою парадигмою в економічній науці [4].

Теорія та емпіричні дослідження вказують на тісний зв’язок інновацій із конкурентоспроможністю країн. За словами М. Портера, країни

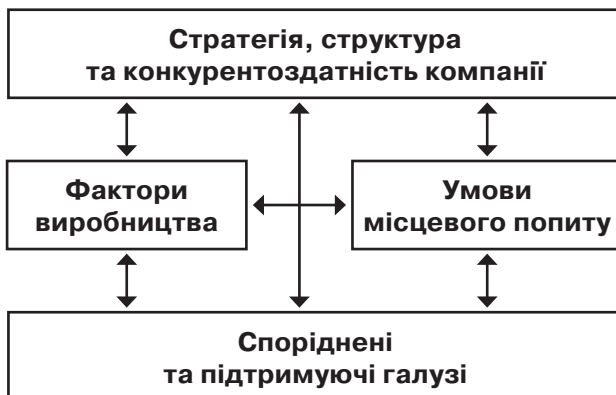

Рис. 1. Показники національної конкурентної переваги в концепції М. Портера

отримують конкурентну перевагу завдяки впровадженню інновацій [5]. Ця перевага особливо помітна при підвищенні продуктивності виробничих факторів, що, в свою чергу, приводить до більш високого рівня соціально-економічного розвитку. Досягнення такої переваги залежить від взаємодії чотирьох груп факторів, представлених на **рис. 1**.

Відповідно до схеми, зображеної на **рис. 1**, існує чотири показники конкурентної переваги держави:

- *фактори виробництва* (фактори, пов’язані з науково-технічним прогресом, — інформаційна, наукова і технічна забезпеченість і стан ринкової, виробничої та соціальної інфраструктури, а також традиційні фактори виробництва — праця, земля, капітал, підприємницька активність);
- *стратегія, структура та конкурентоздатність фірми* (має відповідати становищу фірми у галузі та стану ринку. Правильно обрана стратегія передбачає формування прогресивної бізнес-структури, заснованої на ефективно-му менеджменті);
- *умови місцевого попиту* (насамперед, місткість ринку, його динаміка, диференціація, рівень вимог покупців до якості товару);
- *споріднені та підтримуючі галузі* (забезпечують експортні галузі необхідними матеріалами, комплектуючими виробами, інформацією. Це єдність взаємопов’язаних галузей — кластер).

Конкурентоспроможність країни є результатом одночасного впливу вищезгаданих показників, які необхідно інтерпретувати разом як систему. Інновації необхідні для розвитку всіх чотирьох елементів, які становлять конкурентоспроможність країни. Їх упровадження може вплинути як на розмір ресурсів, що належать країні, так і на ефективність їх використання.

Інновація є ключовим елементом усіх чотирьох чинників (т.з. концепція “алмазу” Портера); цей елемент дозволяє отримувати і, що більш важливо, підтримувати конкурентні переваги країн [6]. Відповідно до концепції М. Портера, ключовим є отримання переваги не тільки в інноваційній діяльності, а й у вдосконаленні цих інновацій. Основною є активна творчість суб’єктів, яка дозволяє їм обійти глобальні тенденції. Це, у свою чергу, сприяє міжнародному розширенню завдяки використанню технологічного розриву або перевагам, які вона дає.

Іншими детермінантами конкурентоспроможності країн із розвинутими інноваційними системами є людський капітал, наукова інфраструктура та технологія. У концепції М. Портера

вони входять у так звані групи “факторів виробництва” [7].

Технологія як елемент інноваційної системи також впливає на конкурентну позицію країни. У свою чергу вплив технології та інновацій на конкурентоспроможність держави залежить від рівня економічного розвитку. У слаборозвинутих країнах природні ресурси, доступні для держави, розглядаються як основний фактор конкурентоспроможності. Однак можливість конкурувати на міжнародних ринках на основі природних ресурсів існує лише до тих пір, поки цих ресурсів недостатньо, а витрати на їх отримання є відносно низькими. Одночасно зі зростанням доходу на душу населення збереження конкурентної переваги країни обумовлює необхідність збільшення інвестицій у переробну галузь. Країни на цьому етапі розвитку зазвичай імпортують технології, розроблені за кордоном, лише адаптуючи їх до своїх потреб. Це викликає необхідність збільшення інвестицій [4].

Конкурентоспроможність, базована на інноваціях, полягає у вдосконаленні зарубіжних технологій і виробленні власних сучасних технологічних інновацій, на яких держава починає спеціалізуватися. Але підтримка такої спеціалізації вимагає постійного інвестування створеного багатства в інноваційний бізнес. Це пов'язано зі швидким зростанням доходу на душу населення, що призводить до збільшення виробничих витрат, дослідницької та інноваційної діяльності та, як наслідок, зменшення конкурентоспроможності. На цьому етапі відбувається чергова стадія розвитку, в якій конкурентоспроможність держави формується за рахунок накопиченого національного багатства [5].

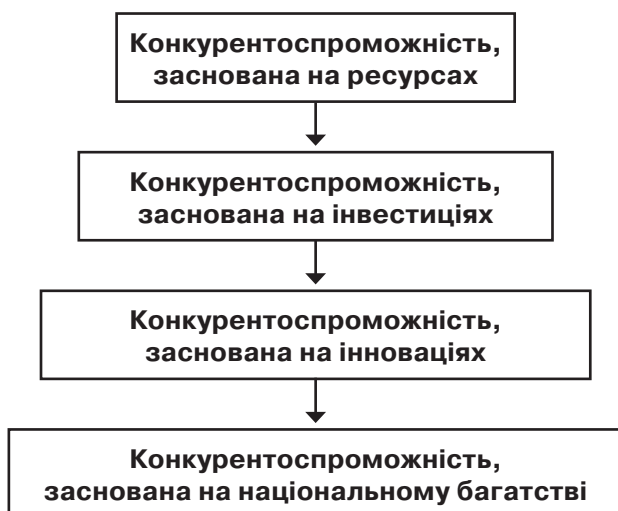

Рис. 2. Етапи еволюційної конкурентоспроможності за М. Портером

Відповідно до моделі розвитку еволюційної конкурентоспроможності (за М. Портером) на будь-якому етапі своєї історії держава може бути конкурентоспроможною. Етапи еволюційної конкурентоспроможності представлено на **рис. 2**.

Аналізуючи дані на **рис. 2**, можна констатувати, що кожна держава має можливість здобувати конкурентні переваги на чотирьох етапах свого еволюційного розвитку: за допомогою використання ресурсів, інвестицій, інновацій і, нарешті, за допомогою національного багатства, набутого шляхом діяльності на попередніх трьох етапах. Ці етапи пов'язані з розвитком вищої освіти, економічної політики, типом технічних, наукових чи виробничих зв'язків у економіці, традиціями, культурною спадщиною та іншими складовими, специфічними для кожної країни.

Відповідно до визначення конкурентоспроможності в макроекономічному сенсі найвищим ефектом конкурентної позиції країн на міжнародних ринках є певний рівень процвітання та його зміна у часі.

Крім того, М. Портер розробив так звану лінійну модель інноваційності (схематично модель зображена на **рис. 3**).

У лінійній моделі на **рис. 3** описується вплив інновацій на створення багатства. Творчість викликає зростання економічного та соціального благополуччя, хоча і за умови, що вона буде слугувати для створення нових рішень. Інновації впливають на процвітання за рахунок підвищення продуктивності праці, створюючи нові рішення на ринку.

Задоволення споживачів зростає (вони отримують абсолютно новий або модифікований

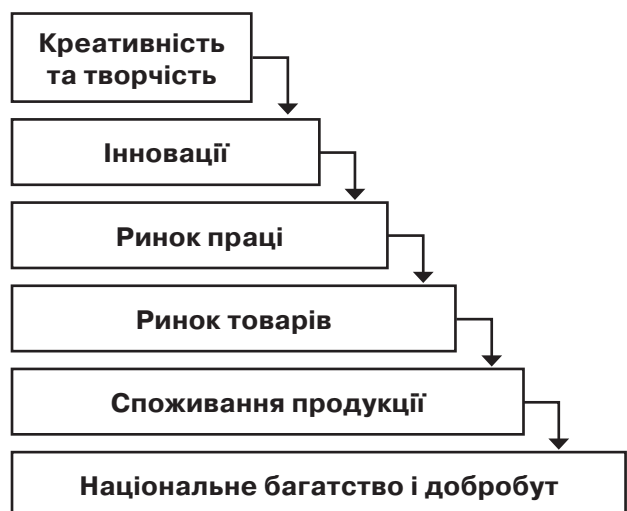

Рис. 3. Лінійна модель інноваційності за М. Портером

продукт, пропонується за нижчою ціною), тобто їх процвітання збільшується. Передача інновацій у процвітання відбувається за рахунок підвищення продуктивності — лінійна модель зосереджена винятково на економічному вимірі цієї залежності. Існують також інші канали, через які творчість може вплинути на добробут суспільства, наприклад, охорона здоров'я, якість навколишнього середовища тощо.

Давайте розглянемо, як впровадження інновацій впливає на рівень конкурентоздатності держави на прикладі Фінляндії. За останні кілька десятиліть Фінляндія пройшла шлях від останніх позицій в економічному рейтингу до групи найбільш розвинутих країн світу. Цей величезний успіх обумовлений, безумовно, практичною реалізацією теорії інноваційного зростання. Немає сумнівів у тому, що у Фінляндії модель економіки на основі інновацій спрацювала на 100%.

Фінляндія — це країна, яка дивує світ своїми сміливими інноваційними ідеями. Наприклад, тут була створена дорога, яка з'єднує дві частини столиці — Лапландію та Рованіємі. Особливістю проекту є два фактори: дорога проходить чітко через середину велетенського озера; будівництво супроводжувалося постійними сорокаградусними морозами. Ці два моменти ілюструють увесь масштаб будівництва та перемогу інноваційного рішення над несприятливими природними умовами. Наведений приклад дозволяє краще зрозуміти фінський менталітет, який характеризується високою схильністю до інновацій, стійкістю до труднощів, що веде до виконання серйозних технологічних завдань.

Творчий підхід і тенденція до рішучого подолання труднощів, мужність і твердість у дії відрізняють фінів від інших народів і становлять ідеальну основу для інноваційного економічного зростання. Отже, це не дивно, що протягом багатьох років Фінляндія була одним із лідерів усіх інноваційних рейтингів — не тільки в ЄС, а й у всьому світі.

У щорічному звіті Всесвітньої організації інтелектуальної власності “Світовий інноваційний індекс 2016 року” Фінляндія посідає п'яте місце за рівнем упровадження інноваційних технологій, пропускаючи вперед лише Швейцарію, Швецію, Велику Британію та США [8]. Детальніше із рейтингом індексу можна ознайомитися у **табл. 1**.

Цей індекс детально вивчає понад 20 елементів (упровадження науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), отримані авторські права, гранти тощо), які становлять рівень та інноваційний потенціал кожної аналізованої країни, та групує їх в окремі категорії. У Фінляндії було створено усі необхідні умови для розробки та впровадження інновацій: відповідний інтелектуальний капітал (дуже високий відсоток людей із вищою освітою в працездатному віці); об'єкти інфраструктури (розвинуті технологічні парки); вдумливі конструктивні рішення і системи — все це привело до відчутного фінансування НДДКР.

“Інноватизація” фінської економіки є результатом загальних соціальних дебатів. На початку 1990-х років усі зацікавлені в соціально-економічному житті сторони були залучені до

Таблиця 1

Світовий індекс інноваційності 2016 року

Країна	Бал	Номер п/п	Прибуток	Номер п/п	Регион	Номер п/п	Коефіцієнт ефективності	Номер п/п
Швейцарія	66,28	1	HI	1	EUR	1	0,94	5
Швеція	63,57	2	HI	2	EUR	2	0,86	10
Велика Британія	61,93	3	HI	3	EUR	3	0,83	14
США	61,40	4	HI	4	EUR	1	0,79	25
Фінляндія	59,90	5	HI	5	EUR	4	0,75	32
Сінгапур	59,16	6	HI	6	SEAO	1	0,62	78
Ірландія	59,03	7	HI	7	EUR	5	0,89	8
Данія	58,45	8	HI	8	EUR	6	0,74	34
Нідерланди	58,29	9	HI	9	EUR	7	0,82	20
Німеччина	57,94	10	HI	10	EUR	8	0,87	9

Джерело: The Global Innovation Index 2016 — WIPO. — Режим доступу: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf [9].

Примітки: HI = high income (високий дохід); EUR = Europe (Європа); SEAO = South East Asia, East Asia, and Oceania (Південно-Східна Азія, Східна Азія та Океанія).

створення інноваційної та конкурентоспроможної економіки. Багатобічний погляд на проблеми і виклики сучасності, з менш широким колом учасників, які беруть участь у обговоренні, виявився ключем до успіху. Своєчасне визначення можливостей і загроз, що виникли внаслідок вступу в епоху глобалізації, було надзвичайно важливим для економіки Фінляндії. Крім того, інновації стали центром публічних дебатів, що вплинуло на розвиток специфічної культури інновацій. Ця культура також підтверджується типовою скандинавською тенденцією до співпраці, великою громадською довірою, відкритістю до змін і сміливістю в мисленні.

Варто відзначити, що фінська інноваційна система є демократичною — найрізноманітніші суб'єкти активно беруть участь в обговоренні проблем науки та інновацій (шляхом публічних дебатів, круглих столів тощо). Кожен голос в обговоренні враховується, а рішення, розроблені в результаті дебатів, втілюються в життя.

У звіті від 2017 р. — “Як зробити з Фінляндії провідну країну в сфері інновацій”, представленому Інноваційним фондом Фінляндії з досліджень і розвитку (скорочено SITRA) йдеться про “маленьку країну, яка не може розвиватися, якщо вона не використовує таланти свого населення” [10]. Мотивація людей навчатися та використовувати свої знання творчо є основою інноваційності суспільства. Можливість і бажання кожного використовувати свій творчий потенціал і знання стали основною передумовою для фінської конкурентної переваги. Однією із найбільших проблем було створення атмосфери і культури бізнесу, адже це середовище мало заохочувати інновації та підприємництво в суспільстві.

Фінські інновації підтримуються індивідуальним підприємництвом і творчістю суспільства, яке додатково стимулюється державою, особливо через систему освіти. У вищезгаданому документі “Як зробити з Фінляндії провідну країну в сфері інновацій” пояснюється: досягнення інновацій вимагає рішучих дій людей, які навчилися творчо мислити, розвивати власні ідеї, приймати ризики, створювати контакти, вчитися на позитивному чи навіть негативному досвіді [10]. Отже, набуття таких навичок має бути додатковим пріоритетом разом із цілями загальної освіти. Іншою важливою рисою фінської інноваційної системи є управління лідерством і змінами. Лідери відіграють особливу роль, оскільки вони мають величезний вплив на мотивацію окремих людей і їх можливості використати власні знання та творчість. Іншими важливими ланками системи є: соціальні взаємодії; соціальна мобільність; інституційне се-

редовище. Всі ці елементи утворюють загальну національну базу інноваційних рішень.

Найважливіші напрями інноваційного розвитку країни визначаються вищими державними органами, тобто парламентом і урядом. Столиця країни, Гельсінкі, має власну інноваційну стратегію. У документі “Інноваційна стратегія метрополії Гельсінкі” [11] у галузі інновацій були визначені основні перешкоди для розвитку інноваційної діяльності:

1. Розподіл установ, які проводять інноваційну політику.
2. Відсутність загального маркетингового бачення регіону.
3. Недосконалі канали зв'язку між сферою науки та бізнесу.
4. “Втеча мізків”, тобто еміграція наукового персоналу.
5. Периферійне розташування в Європі.

Відповідно до стратегії поліпшення інноваційного потенціалу Гельсінкі відбудеться у результаті:

- підвищення потенціалу досліджень і розробок регіону з урахуванням потреб іноземних суб'єктів;
- підтримки кластерів на основі знань під час розробки так званих експертних центрів;
- реформи державної служби щодо системи державних закупівель;
- підтримки інноваційної діяльності.

Національна інноваційна стратегія Фінляндії є основою для роботи окремих міністерств, завдання яких — визначення “горизонтальних” цілей, а державні установи несуть відповідальність за оперативну діяльність. З іншого боку, завдання дослідницьких підрозділів, університетів і приватного сектору (підприємств) полягає у реалізації інноваційної політики в реальній економіці.

У інноваційній діяльності різні агентства та організації допомагають підприємцям та вченим. Найбільшу допомогу для інноваційних компаній і дослідницьких центрів надають три установи:

- Фінський інноваційний фонд для досліджень та розробок SITRA [12];
- Фінське фінансове агентство з технологій та інновацій TEKES [13];
- Академія наук Фінляндії [14].

Для кращого розуміння масштабу інвестицій у Фінляндії наведемо наступний приклад: у 2017 р. Фінське фінансове агентство з технологій та інновацій TEKES профінансувало майже 2000 проектів загальною вартістю 633 млн євро [13].

Фінансова підтримка інновацій, зокрема кошти, спрямовані на дослідження та розроб-

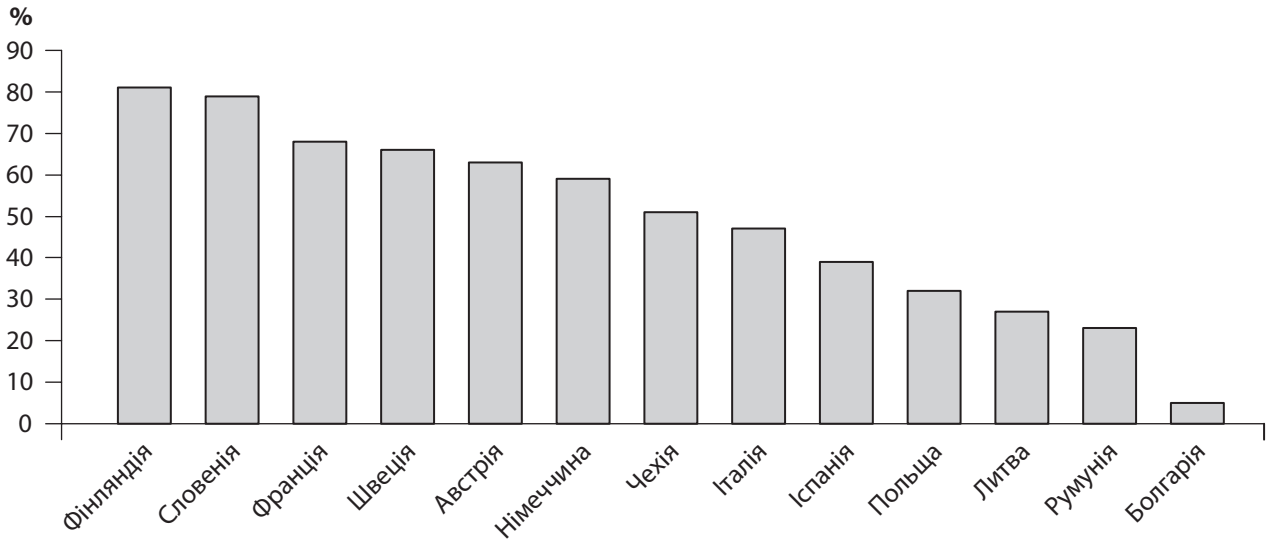

Рис. 4. Відсоток компаній, які проводять внутрішню науково-дослідницьку діяльність, у промисловості від загальної кількості інноваційних компаній країни

ки, є важливим аспектом інноваційної політики Фінляндії. У цій сфері Фінляндія знаходиться на першому місці у всьому Європейському Союзі. Витрати на НДДКР у країні нині становлять близько 4,2% порівняно з ВВП (табл. 2). Варто зазначити, що за останні 20 років у Фінляндії зростання витрат на НДДКР можна побачити досить чітко, як показано в таблиці. Це, безумовно, є натхненним прикладом для всіх країн, які стикаються зі змінами в інноваційній політиці, щоб наздогнати світових лідерів у сфері науки.

Таблиця 2

Фінські витрати на НДДКР від загальної вартості ВВП

Рік	Витрати на НДДКР від загальної вартості ВВП
1995	2,25%
2005	3,45%
2007	3,75%
2011	3,90%
2017	4,16%

Таке значне і динамічне збільшення витрат на НДДКР відбувається не тільки за рахунок інноваційного мислення, а й значною мірою за умови прийняття політичного рішення влади Фінляндії на початку 1990-х років. В умовах нещодавньої глобальної кризи влада Фінляндії оголосила в 2008 р. збільшення витрат на НДДКР, вважаючи це найнадійнішим способом боротьби з рецесією у світовій економіці. Фінляндія є однією з небагатьох країн, в якій зрозуміли, що під

час економічної кризи не дозволяється економити кошти на наукових дослідженнях та інноваціях. У Фінляндії було визначено: НДДКР — це не стільки вартість, скільки безпечні та надійні інвестиції. Цей інноваційний спосіб мислення притаманний не лише політичній еліті, а й самими підприємцями. Найкращим прикладом цього є відсоток інноваційних компаній — майже кожна третя фінська фірма проводить інноваційну діяльність. Фінляндія, з точки зору компаній, що мають власні науково-дослідні відділи, є європейським лідером — 81% інноваційних компаній мають власні підрозділи досліджень і розробок (для порівняння — у Польщі їх частка становить лише 32%, див. рис. 4).

У результаті створення відповідної інституційної структури та підтримки інноваційної діяльності значними фінансовими ресурсами економіка Фінляндії динамічно розвивалася протягом останніх десяти років. Поєднання вищої освіти із відповідною культурою, ментальністю, що сильно сприяє інноваціям, підприємництву та творчості, є основою сучасного конкурентоздатного економічного розвитку Фінляндії.

ВИСНОВКИ

Взаємозв'язок між інноваціями та конкурентоспроможністю можна побачити щонайменше у трьох вимірах: технологічному, інституційному та міжнародному. Такі елементи інноваційних систем, як технологія, інновації, людський капітал та інститути є факторами конкурентоспроможності економік. Суб'єкти інноваційних систем, тобто підприємства, науково-дослідні підрозділи чи адміністративні органи, прямо чи опосередковано впливають на фактори конку-

рентоспроможності. Економічні зв'язки з іноземними країнами не є частиною інноваційних систем, але вони впливають на них. Водночас це фактори конкурентоспроможності економік (в динамічних умовах) і прояви конкурентної позиції (в статичних умовах). Інновації передаються з однієї країни до іншої, часто докладаються спільні зусилля суб'єктів із кількох країн для створення нових знань або їх інноваційного застосування. Усі ці процеси впливають на конкурентоспроможність підприємств і країн. Джерелом покращення конкурентоспроможності є інвестиції в науково-дослідницьку діяльність та відповідна система освіти, яка впливає на розвиток здатності до поглинання, а отже — здатності розпізнавати та використовувати знання, отримані як з внутрішніх, так і зовнішніх джерел.

Так, надзвичайно важливо створювати зв'язки між різними організаціями, розробляти мережі установ із різних країн, а також заохочувати набуття нових знань, які стають доступними через такі зв'язки.

Аналізуючи приклад Фінляндії, можна дійти висновку, що найважливішими факторами, які зробили цю країну прикладом інноваційного лідера з конкурентоздатною економічною системою, є:

- *менталітет*. Суспільну свідомість громадськості можна поставити на перше місце, але не тільки в самій Фінляндії, а й у всьому Скандинавському регіоні, де мешканці готові до інновацій, творчих рішень та орієнтовані на чітку роботу;
- *активна громадська дискусія* щодо потреб в інноваціях, в якій беруть участь майже усі фіни;
- *особлива культура інновацій*, що характеризується тенденцією до співпраці, сильною громадською підтримкою, оригінальними ідеями тощо;
- *законодавча підтримка* інноваційної діяльності в Фінляндії;
- *підтримка інновацій громадськими організаціями*, а також освітою;
- *міцна фінансова підтримка* місцевими та міжнародними профільними організаціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Санто Б. Інновація як средство економічного розвитку / Б. Санто [пер. с венг.]. — М. : Прогресс, 1990. — С. 24.
2. Авсянников Н.М. Інноваційний менеджмент / Н.М. Авсянников. — М. : Издательство РУДН, 2002. — С. 12.
3. Румянцева Е.Е. Новая экономическая энциклопедия / Е.Е. Румянцева. — М. : ИНФРА-М, 2005. — С. 162.
4. Теорія конкурентних переваг М. Портера / Світова економіка [Електронний ресурс]. — Режим

доступу: https://studme.com.ua/120410236878/ekonomika/teoriya_konkurentnyh_preimuschestv_portera.htm.

5. Paul Laurențiu Frăsineanu. The Porter's theory of competitive advantage [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://feaa.ucv.ro/annals/v7_2008/0036v7-030.pdf.
6. Концепция "бриллианта" (М. Портера) в стратегическом менеджменте. Лекции по управлению инновациями [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ampl77.spb.ru/publications/77-kontseptsiya-brillianta-m-portera-v-strategicheskome-menedzhmente>.
7. Diamond Model (Model konkurentnogo almaza) i Clusters (Klastery) (Maykl Porter (Michael Porter)). 12Manage [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.12manage.com/methods_porter_diamond_model_ru.html.
8. Глобальный инновационный индекс 2016 г.: в рейтингах лидируют Швейцария, Швеция, Соединенное Королевство, США, Финляндия, Сингапур; в число 25 ведущих стран вошел Китай. — Всемирная организация интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.wipo.int/presroom/ru/articles/2016/article_0008.html.
9. The Global Innovation Index 2016 — WIPO [electronic resource]. — Access: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.
10. Suomen innovaatiopolitiikan OECD-arviointi 2017. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu ja Yritykset — 25/2017 [electronic resource]. — Access: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80084/TEMjul_25_2017_verkkojulkaisu.pdf.
11. Инновационная стратегия метрополии Хельсинки. Сотрудничество: единственный путь, ведущий к прогрессу метрополии Хельсинки [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.city-strategy.ru/UserFiles/File/helsinki.doc.
12. Фінський інноваційний фонд для досліджень та розробок SITRA [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sitra.fi/en>.
13. Фінське фінансове агентство з технологій та інновацій TEKES [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.tekes.fi/en>.
14. Академія наук Фінляндії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.aka.fi/en>.

REFERENCES

1. Santo B. (1990) Innovatsiya kak sredstvo ekonomicheskogo razvitiya [Innovation as a means of economic development]. Transl. from Hungarian. Moscow (in Russ.): Prohres Publ., 24 p.
2. Avsiannikov N.M. (2002) Innovatsionnyy menedzhment [Innovative management]. Moscow (in Russ.): RUDN Publ., 12 p.
3. Rumiantseva E.E. (2005) Novaya ekonomicheskaya entsiklopediya [New Economic Encyclopedia]. Moscow (in Russ.): YNFRA-M Publ., 162 p.
4. Teoriya konkurentnykh perevah Portera M. Svitova ekonomika [M. Porter's Theory of Competitive Advantages. World Economy]. Available at: https://studme.com.ua/120410236878/ekonomika/teoriya_konkurentnyh_preimuschestv_portera.htm.
5. Paul Laurențiu Frăsineanu The Porter's theory of competitive advantage. Available at: http://feaa.ucv.ro/annals/v7_2008/0036v7-030.pdf.
6. Kontseptsiya "brillianta" (M. Portera) v strategicheskome menedzhmente. Lektzii po upravleniyu innovatsiyami [The concept of "diamond" (M. Porter) in strategic management. Lectures on innovation management]. Available at: <http://ampl77.spb.ru/>

- publications/77-kontsepsiya-brillianta-mportera-v-strategicheskoy-menedzhmente.
7. *Diamond Model (Model konkurentnoho almazu) i Clusters (Klastery) (Maikl Porter (Michael Porter)).* 12Manage. Available at: https://www.12manage.com/methods_porter_diamond_model_ru.html.
 8. *Globalnyy innovatsionnyy indeks 2016 g.:* v reytingakh lidiruyut Shveysariya, Shveysiya, Soedinennoye Korolevstvo, SShA, Finlyandiya, Singapur; v chislo 25 vedushchikh stran voshel Kitay [Global Innovation Index 2016: Switzerland, Sweden, United Kingdom, USA, Finland, Singapore are leading; among the top 25 countries entered China. — World Intellectual Property Organization]. Available at: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2016/article_0008.html.
 9. *The Global Innovation Index 2016 — WIPO.* Available at: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.
 10. *Suomen innovaatiopolitiikan OECD-arviointi 2017.* Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu — Yritykset — 25/2017. Available at: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80084/TEMjul_25_2017_verkkojulkaisu.pdf.
 11. *Innovatsionnaya strategiya metropolii Khelsinki.* Sotrudnichestvo: edinstvennyy put, vedushchiy k progressu metropolii Khelsinki [Innovative strategy of the Helsinki metropolis. Cooperation: the only way leading to the progress of the metropolitan Helsinki]. Available at: www.city-strategy.ru/UserFiles/File/helsinki.doc.
 12. *Finskyi innovatsiyni fond dlia doslidzhen ta rozrobok SITRA* [Finnish Innovation Fund for research and development SITRA]. Available at: <http://www.sitra.fi/en>.
 13. *Finske finansove ahenstvo z tekhnolohii ta innovatsii TEKES* [Finnish Financial Technology and Innovation Agency TEKES]. Available at: <https://www.tekes.fi/en>.
 14. *Akademiia nauk Finliandii* [Academy of Sciences of Finland]. Available at: <http://www.aka.fi/en>.

I.S. Balanchuk, Senior Researcher

INNOVATIONS IN ECONOMY AS A MEANS OF COMPETITIVENESS INCREASING OF THE STATE (ON THE EXAMPLE OF FINLAND)

Abstract. *Innovations are a constant companion to the everyday life of every citizen of all developed countries of the world. Innovation of the state is an indicator of the high level of development of its citizens, a characteristic feature of the prosperity of society. All branches of production moves towards fundamentally new technological solutions, and the economy is not an exception. Innovations in the economy play a very important role on the way of affirming the country as a competitive and financially independent one. There is a direct link between the introduction of innovations in the economy and the level of the state competitiveness. The article studies the interrelations of innovations in the economy and the competitiveness of the state using the theory of competitive advantages of the American economist Michael Porter. An example is given of Finland as a country that has become a powerful with a competitive economy by introducing innovative solutions into the structure of production.*

Keywords: *innovation, economy, competitiveness, Finland, technology, investments, fund, innovation index.*

И.С. Баланчук, с.н.с.

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ГОСУДАРСТВА (НА ПРИМЕРЕ ФИНЛЯДИИ)

Резюме. *Инновации являются постоянным спутником повседневной жизни каждого гражданина всех развитых стран мира. Инновационность государства — это показатель высокого уровня развития его граждан, характерная черта процветания общества. Все отрасли производства движутся в сторону принципиально новых технологических решений, и экономика не является исключением. Инновации в экономике играют очень важную роль на пути утверждения страны как конкурентоспособной и финансово независимой. Существует прямая связь между внедрением инноваций в экономику и уровнем конкурентоспособности государства. В статье исследованы взаимосвязи инноваций в экономике и конкурентоспособности государства через использование теории конкурентных преимуществ стран американского экономиста Майкла Портера. Приведен пример Финляндии как страны, которая превратилась в мощную державу с конкурентной экономикой именно путем внедрения инновационных решений в структуру производства.*

Ключевые слова: *инновация, экономика, конкурентоспособность, Финляндия, технология, инвестиции, фонд, индекс инновационности.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Баланчук Ірина Сергіївна — с.н.с. Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 521-00-37; balanchuk@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0002-5179-7350

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Balanchuk I.S. — Senior Researcher of Ukrainian Institute for Scientific, Technical Expertise and Information, 180, Antonovycha Str., Kyiv, Ukraine, 03680; +38 (044) 521-00-37; balanchuk@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0002-5179-7350

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ

Баланчук И.С. — с.н.с. Украинского института научной-технической экспертизы и информации, ул. Антоновича, 180, г. Киев, Украина, 03680; +38 (044) 521-00-37; balanchuk@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0002-5179-7350